

אורתיות מחכימורת - גליון י"ד -

י"ל ע"י סטאמ' - פרויקט פיקוח הסת"ם העולמי
בראשות ובהכוונת הגאונים הג"ר משה אורי בלוי שליט"א, הג"ר חיים שפרלינג שליט"א,
הג"ר יעקב זיונס שליט"א, הג"ר דן בריקר שליט"א והג"ר ראובן מנדלוביץ שליט"א

שאלת חכם

שאלות אקטואליות שעלו על שולחנם של רבני בית ההוראה של סטאמ'פ

ר"ש שיריכה ארוכה מגגה אך אינה בולטת מהשיטה

הג"ר יעקב אליעזר הלוי זיונס שליט"א:

בשו"ת שבת הלוי (ח"ה סי' קכ"ה אות ג) כתב וז"ל: 'ואשר שאל באות כ"ף פשוטה שיש לה הצורה הראוי אלא שאינו ניכר ארוך מהאות שלפניה כגון בשבכך שהכ"ף יש לו הצורה אלא שאינו ארוך מהבי"ת, והביא מש"כ הפוסקים בענין פן שע"י אורך הפ"א נראה הנ"ן ארוכה כמו זיין א"כ הה"ד כאן וכו', דמותו גם ע"י הוספת הנ"ן וטעמו מסתבר, דיסוד ההיתר בזה דכיון דמצד עצמו הנ"ן כהלכה רק יגיד עליו רעו הפ"א אין זה גורם פסול בהלכה שיהי' זה כתיבה חדשה בהוספת הנ"ן, ואותו טעם שייך גם ב"ד כיון שהכ"ף מצד עצמו כשר', עכ"ל.

ומבואר דעתו שאם כתב כ"ף פשוטה באורך שאר האותיות, והיא כשלעצמה כ"ף פשוטה, הרי היא כשרה לכ"ף פשוטה על אף שהיא נראית כר"ש.

ונמצא מזה חומרא גדולה לענין ר"ש שגגה צר ויריכה ארוך [וכן מצוי באות ד'], דכיון שהיא כשלעצמה הרי היא כ"ף פשוטה, נמצא שלדעת בעל שבת הלוי זצ"ל הנ"ל אין להכשירה.

וכן שמעתי מהגאון רבי שריאל רוזנברג שליט"א שדעתו לפסול ר"ש כזו.

ודבר זה הוא מצוי שירך הר"ש ארוך מגגה, כגון בסוף שיטה צפופה שהסופר נאלץ לצמצם את רוחב הגג.

והנה עיין בחזו"א (או"ח סי' ח' ס"ק י) שפירש מה שנסתפקו בירושלמי בנגיעת כ"ף פשוטה בתיבת 'ארצך' אם חשיב דיבוק לאחור כתיבה או בשעת כתיבה, וביאר החזו"א דמספק"ל להירושלמי אם גם ה' פשוטה מסתיימת בסוף השיטה כשאר אותיות אלא שגגה צר מיריכה. או שמעיקר צורתה שהיא יורדת אל מתחת לשיטה, עי"ש היטב, ולפי דבריו נמצא ש' פשוטה שמסתיימת עם השיטה הרי היא ספק כשרה, וא"כ אין להקל ב' פשוטה שאינה ארוכה יותר מהשיטה ודלא כהשבט הלוי, אך עדיין אין ללמוד מדבריו קולא לענין ר"ש שאינה בולטת מהשיטה, דהוי ספק כ"ף פשוטה, ודו"ק.

אמנם דעת הגאון רבי משה שאול קליין שליט"א [כפי ששמעתי מכמה מתלמידיו שליט"א] להכשיר ר"ש כזו בשופי. ואמר שכ"ף פשוטה צריכה לבלוט מהשיטה, וכל שאינה בולטת מהשיטה לאו שם כ"ף פשוטה עליה.

וזה כמו שמשמע מהדרכי נועם (אבהע"ז סי' ג', הו"ד בגדוה"ק ריש כלל י"ד ובעוד מקומות) שאותה האות יכולה להיות יו"ז או יו"ד, ותלוי אם נכתבה בכתב גבוה או נמוך, ודו"ק.

והנה יש לדון לדעת המחמירים הנ"ל, מה יהיה הדין בר"ש שאורך יריכה שווה לאורך גגה, האם יש לחוש לדעת הברכת המים [שהובא בבה"ל באות כ"ף פשוטה] שמיקל בכ"ף פשוטה שהיא 'מחצה על מחצה, מחציתה גג ומחציתה ירך, וא"כ לפי"ז נוכרח לפסול ר"ש שאורך יריכה כאורך גגה ואף שאינה יורדת אל מתחת לשיטה אין בכך להציל שהרי אין זה מעיקר צורת הכ"ף. והוא **דבר המצוי ביותר**.

אמנם שבתי וראיתי שגם לפי הברכת המים אין מקום להחמיר בר"ש שגגה שווה ליריכה שאינה יורדת אל מתחת לשיטה, דהנה יעויין בברכת המים (על סדר הגט אות צ"ב, סק"ו) שדייק ממש"כ הב"י בשם הב"ש שאם מאריך גג ה' פשוטה יותר מרגלה פסול, משמע ד'בדיעבד אם האריך גגה כרגלה כשר, דמ"מ לא נראה כר"ש מאחר שרגלה ארוך למטה יותר משאר רוב אותיות שבשטה שאין להם רגל ארוך, עכ"ל. ומבואר להדיא שכל מה שהכשיר כ"ף שאורך רגלה כאורך גגה, היינו רק אם 'יורדת' מן השיטה. ונמצא דאף שלהברכת המים אמנם יש להכשיר כ"ף פשוטה שיריכה כאורך גגה, אבל הני מילי ביו"ד יותר מהשיטה אבל אין לחוש לפסול ר"ש שגגה שווה ליריכה כשאינה יורדת אל מתחת לשיטה.

ומדברי הברכת המים יש להביא עוד מקור לפסוק של הגרמ"ש שליט"א שמעיקר צורת כ"ף פשוטה שהיא צריכה להיות ארוכה יותר מהשיטה. אך יש לדחות דהני מילי באופן שאורך הירך והגג שווה, אבל אם הירך יותר ארוך מהגג, הרי היא כשרה גם אם היא בתוך השיטה, אך פשטות לשונו לא משמע כן.

מסקנת הדברים:

ר"ש שיריכה ארוך מגגה ואינה בולטת מהשיטה, לדעת השבט הלוי כשרה לך פשוטה, וא"כ פשיטא שפסולה לר"ש. וכן דעת הג"ש רוזנברג שליט"א. וביארנו שלהחזו"א הוא ספק בירושלמי.

דעת הגרמ"ש קליין שליט"א להכשירה לר"ש, וסמוכין לדבריו מהדרכי נועם הנ"ל.

לצלר אומן

טיפ על צורת הישיבה
מאת אברהם מנחם קליין

מכון קוצו של יוד

אתה משרת את השולחן:

השולחן משרת אותך:

התאמה נכונה של זווית הישיבה
מאפשרת לכתוב שנים ארוכות ללא
מאמץ וללא כאבי גב

אותיות פורחות

פתוחין סתומין

איאתא בברייתא (שבת ק"ג:) שלא יעשה פתוחין סתומים והיינו שלא יחליף ויעשה מ' סתומה באמצע תיבה במקום שצריך מ' פתוחה (ציור 1). ובכלל זה שמיים פתוחה שנס' תמה למטה בפתיחתה (ציור 2) פסולה. ונתבאר בשולחן ערוך (סימן ל"ב סעיף י"ח) שלא מהני תיקון ע"י גרירת הסתימה משום דהוי כחך תוכות, וגם לא סגי בביטול צורת האות אלא צריך לגרוח כל החרטום הנעשה בפסול.

ואפילו אם הדיבור דק כחוט השערה (ציור 3) כתב הביאור הלכה (שם ד"ה מ"ם פתוחה שנדבק) שאפילו לדעת המקילים בה"א שנדבקה לגגה בדיבור דק כחוט השערה, הכא מודו שהיא פסולה משום שאינה נקראת פתוחה.

ואפילו אם נסתמה ע"י שנדבק המושב לאמצע הירך (ציור 4) הביא במשנת מרדכי (צורת מ"ם פתוחה אות ד') שדעת הגרי"ש אלישיב זצ"ל לפסול, ואפילו אם הסתימה היא ע"י גיפלאסין או צבע אחר עמד שם בצ"ע להכשיר בזה.

ועיי"ש (אות ט"ו) שנסתפק בכה"ג שהמ"ם פתוחה נסתמה ע"י ב' קוים אלכסוניים שראש הקו האחד נוגע במושב וראש השני בחרטום ומחברים זה לזה (ציור 5).

ואם נסתמה הפגימה למעלה (ציור 6) פסל המקדש מעט (אות מ' ס"ק ד') בשם בית אהרן (סימן ד'). וצ"ן למה שכתב בגידולי הקדש (כלל י"ג אות ד') יעוי"ש שתלה דין זה בפלוגת הרד"ך ורבי אברהם צרפתי.

ואפילו אם נתחבר החרטום לגג למעלה ובתחתיתו יש פגם (ציור 7) הביא מהדעת קדושים (סימן ל"ב ס"ק ט"ז) שנטה לפסול ולא מועיל תינוק.

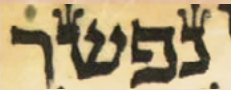
ולדינא יעויין ב"שבת הלוי' (חלק א' סימן ז' אות ט') שכתב דבדיעבד יש לסמוך על הרד"ך ולהקל בנסתמה הפגימה, [אמנם יל"ע שבצורה שנדפסה שם נראה שהכשיר דוקא כשהגג נטה כלפי מעלה ויתכן שלא הכשיר השבט הלוי' אלא בכה"ג]. ויעויין במשנת מרדכי (צורת אות מ"ם פתוחה אות ג' - ד') שהבין שגם השבט הלוי' לא הכשיר רק ע"י תיקון שיגיבה את הגג ואת ראש החרטום, ועוד כתב שם שהגרי"ש אלישיב זצ"ל החמיר דלא מהני בזה תיקון שלא כסדרן. ורק אם בשעת כתיבה עשה לה פגימה קטנה מועיל להוסיף עליה דיו להגביה. ועוד כתב שבהוספת קוץ בלבד בקצה הגג ובקצה ראש החרטום (ציור 8) לא סגי להיחשב פגימה.

ואם חיבר הו"י לכ"ף בכל עוביה והגג גבוה מראש הו"י אבל אין שם פגימה אלא מדרגה (ציור 9) נסתפקו בזה הפוסקים. ובמשנת מרדכי (צורת אות מ"ם אות ז') הביא שהגרי"ש אלישיב זצ"ל לא היה מכשיר. אבל אם הדביק הו"י בתחתית הגג ועיקם הראש כלפי מעלה (ציור 10) כך שהפגימה נעשית ע"י החלק העליון של הראש במקום ע"י הצד הימני שלו כתב המשנת מרדכי (שם אות ח') שהרי זה מהודר.

צורות האותיות מתוך הספר מקדש מעט מהדורת סימא דקדושה

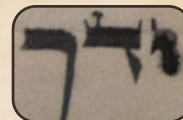
תגובות למדור תמונת הסוגיה מגיליון יג':

האם הכ"ף כשרה או שנשתנית לר"ש?
 א. אף דק"ל אין שיעור לעובי האותיות אך זה דוקא כשכל האות עבה או דקה (יעיין במקדש מעט סוף סימן ער"ה) מכיון שיש הפרש משמעותי בין עובי החלק העליון של הירך שבתוך השיטה לעובי החלק התחתון על כן אי אפשר לדון את הקוץ כחלק מהירך והרי היא ר'.
 ב. למרות שהירך ארוך מעט מהגג בכל זאת אין כאן הפרש בשיעור הניכר להדיא ואין להכשיר.
 מטרת המדור היא לעורר לב המעיינים התגובות לשאלות אינן מביעות את עמדת סטאמ"פ ו/או רבני סטאמ"פ.

תמונת הסוגיה

תמונות עדכניות מ'לשכת ההגה' של סטאמ"פ

האם הו"י
 כשרה או
 שנשתנית
 לוי"ו?

תשובות למדור זה ניתן לשלוח למייל:

s800201151@gmail.com (לצ"ן בשורת הנושא 'תמונת הסוגיה')
 תגובות נבחרות יפורסמו בעז"ה בגליון הבא.

סטאמ"פ הינו ארגון ראשון מסוגו העוסק בפיקוח על מוצרי סת"ם. מוצרי הסת"ם שתחת פיקוחנו נכתבים ע"י סופרי-סטאמ"פ, עם קלף ודיו שמאשרים על ידינו, עוברים הגהה כפולה על ידי שני מגייה-סטאמ"פ ושתי הגהות מחשב, ולבסוף מאושרים ומוחתמים על ידינו. ארגון סטאמ"פ פועל ללא מטרת רווח ועומד תחת עינם הפקוחה של גדולי הרבנים בתחום הסת"ם.

אישור והחתמת מוצרי סת"ם | לשכת הגהה | הכשרת מגייהם | בית הוראה | ליווי סופרים

שעות קבלת קהל בבית ההוראה: א-ה 15:45-15:15 שמואל הנביא 90 ירושלים.
 העלון מפרי עטו של מחבר הספר סימא דקדושה על המקדש מעט. הגהה: הג"ר יעקב זיונס שליט"א. עיצוב: שלמה לרר חברה למיתוג ופרסום בע"מ.

